

EGYHÁZI, TANUYI, TÁRSADALMI, SZEPIRODALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI, KOZGÁZDÁSZATI, IPARÜGYI és ISMERETTERJESZTŐ HAVI KOZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

Egy évre 2 forint 20 krajcz vagy a fele, évi katta papoknak 10 intenzív drágább.

Megjelenik havonként egyszer.

SZERKESZTŐSÉG:

Gy.-Ditróban (Csikmegye), hova a lap szelvény részét illető küldemények intézendők

Kéziratok nem adtnak vissza.

KIADÓHIVATAL:

Gy.-Ditróban, (könyvnyomda.) hova a lap megrendelése, előfizetések, a közlendő hirdetések, reklamatiók stb. küldendők.

Hirdetésár: 1 hasabos garra, sora 2 kr., a 20 kr. följölgéj

BORSZÉK, GYÓGYFÜRDŐ

ERDELYBEN, CSIK-MEGYÉBEN.*

Borszék fekvése és helyrajza.

BBORSZÉK — mely Gyergyó-Ditró és Szárbegy székely községek osztatlan tulajdonát képezi — a keleti kárpátok között, Csik-megye északi csücskében, a keleti hosszúság 43°20' és az északi szélesség 46°51' alatt fekszik, 882 méternyi magasságban a tenger színe fölött.

A fürdő-telep egy keletről nyugat felé húzó völgyben terül el, minden oldalról fenyves-erdővel borított hegyek által körbezárva, melyek különösen észak felől tekintélyes tömegeket képezvén, — Bikkhavas, Kelemenhavas — nagy oltalmiul szolgálnak az északias légáramlatok ellen.

Borszék két külön telepből áll, u. m. **Alsó- és Felső-Borszékből.** Előbbin vannak az üveggyár, fűrész-malmak, kőfürők, községháza, rakárók, üzleti hivatalok egy része, valamint a tisztviselők és munkások lakásai.

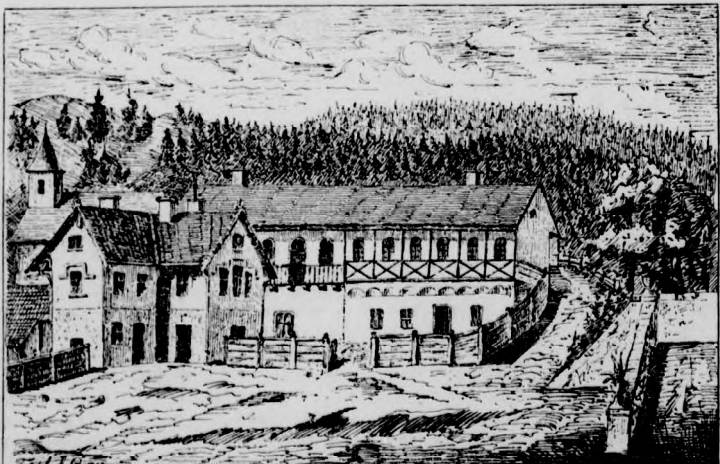
Ettől 1/2 órai távolságra fekszik **Felső-Borszék,** a tulajdonképeni

fürdő- és forrás-telep, melyen a **templom, 5 diszes fürdőház,** u. m. „**O-Sáros**“, „**Uj-Sáros**“, „**Lázár**“, „**O- és Uj-Lohogó**“, a **zuhany-fürdő és meleg-fürdőház;** továbbá **4 vendéglő, bálház,** — tánc-zongora-billiard- és olvasó-teremmel; a **töltőház,** melyben télen-nyáron, éjjel-nappal folytonosan palaezokkba fejtik a híres borszéki borvizet; — **6 ivókút,** u. m. a „**Fő**“, „**József fogh**“, „**Arany János**“, „**Boldizsár**“, „**László**“ és „**Kossuth-kút**“, valamennyi kömedenezébe foglalva, telepítménnyel és fedéllel ellátva; a **tanácsház, orvosi- és kertész-lak;** a **Kossuth-küti diszes uj kavé csarnok** és **fedett sétány** s ezeken kívül mintegy 50 nyaraló, több, mint 300 szobával van szétszortan elhelyezve, a legjobb karban tartott parkok és sétautak között,

melyeknek hossza meghaladja a 10 kilométert. — Enyaralók valamennyien a fürdő-vendégek befogadására vannak berendezve.

A fürdő talaja és klímája. A talaj általában másodlagos mész, mely helyenként a leggyönyörűbb formákat képezi, — a híres medvebarlangok, jég-barlang stb., — melyek megtekintésre méltó kíváncságot keltvén minden kirándulás kedvelőnek. Mint ilyen, tudvalevőleg, a legegészségesebb száraz talaj, melyen talajfertőzések nem fejlődnek.

Klímája, megfelelőleg 882 m. magas fekvésé-

Templom, malatár-termek, bor-izhtelektés és csomagolási intézet.

* Köszönettel adunk helyet azon bekezdésnek, akiknek, sőt lapunk kiváló helyét is örömmel szenteljük a közügy érdekében. Ajánljuk a közügyünkben, helyeselmébe.

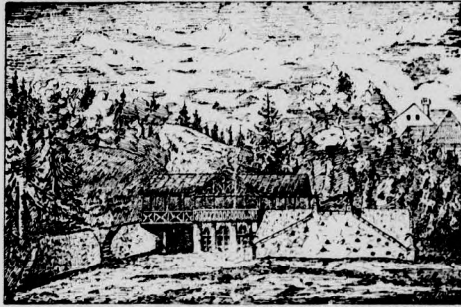
nek és alább felsorolandó tulajdonságainak, az u. n. h a v a s a l y i — subalpíne, — közel a havasi klíma határához.

Atlagos hőmérséke, 10 évi pontos napontai háromszori észleletek alapján, július hóban 16-6 C.°, augusztusban 14-8 C.°. Uralkodó szélirány a déli és délnyugati, mely ugyszólván pontosan megjelenik minden délben 11 óra után és tart 1—2 óráig d. u.; e reje azonban rendszeren csekély és csak ritkán éri el a 4—5-öt.

Ezen uralkodó, nedves meleg légáramlatból magyarázható ki jórésben az is, hogy Borszéken meglehetősen nagy a levegő viszonylagos nedvessége, átlag 74: a pára-nyomás átlaga július és augusztusban 9-4: és emellett gyakori az eső, mely azonban rendszeren rövid ideig tart, a levegőt le nem hűti és inkább arra való, hogy azt mintegy megmossa, feltöltse. A l e v e g ő, megfelelőleg a magas lékvénnek, ritkább, ideális tiszta, — por, füst, ártalmas légnemek stb. Borszéken ismeretlenek. Hogy mily élenyűs, azt a minden oldalról megszire elterjedő fenyvesek között felemlíteni alig szükséges, onnantartalmá pedig oly nagy, hogy a Schönbein-seálan átlagosan 7-öt mutat.

Borszék gyógytényezői. Az előbbiekől látható, hogy Borszék, már mint klimatikus gyógyhely is, egész Erdélyben első helyen áll, sőt Magyarországon is csak a Tatra alján levő fürdők versenyezhetnek vele e téren.

De ezen, még kellőleg ki nem aknázott nagyértékű gyógyhatánon kívül, Borszék különösen páratlan ivóvizei és hideg — szénsavval túltelített — fürdői által szerzett magának messze földre terjedő, méltó hírnevet.

A fűszék régebbi látokpe.

Borszék ivóvizei, mint a legszénsavdúsabbak ismeretek, melyeknek szénsavas vasoxyd, szénsavas mész, szénsavas magnesia és szénsavas natron képezik főalkatrészeit, és pedig 6 ivókútjának valamennyiében más és más arányban, mely körülmény a gyógyeljárásban, az egyéni szükségleteknek megfelelőleg, a legtágasabb alkalmazási szabadságot teszi lehetővé és jogosulttá.

Igy, hogy csak egyet említsünk: míg a „Boldizsár-kút“ vize teljesen vasmentes, addig az „Arany János-kút“ 1000 s. r.-ben már 0-029 r. szénsavas vasoxyd van és a „Kösznth-kút“ ban már 0-067, tehát egyike erősebb fűdes vasas vizeinknek.

Fürdői ugyanevak szénsavval túltelített, hideg tükörfürdők, melyeknek mindenike külön forrás által tápláltatva, hófokra és erőre, szénsavtartalomra szintén lényegesen különbözőek egymástól, ép úgy, mint az ivóforrások. Nevezetesen hófokuk 8° C.tól 14° C-ig és szénsavtartalmuk 1000 s. r.-ben 1-119-161 2-245 s. r.-ig különbözőek egymástól, mely körülmény kedvező körülményeketövé teszi a fürdők alkalmazhatóságát a legtágabb értelemben is.

Ezeken kívül, külön díszes épületben, igen jól berendezett zohanyfürdők állanak a vendégek rendelkezésére, külön férfiak és nők számára. Vízüket a zuhanyok az „Uj-Sáros“ és „O-Sáros“ fürdőből nyerik.

Végül van 10 fürdő-szobája melegfürdők számára, kényelmes zinkkádakkal ellátva. Ezek vizét a „Lobogó“ forrása szolgáltatja és egy két-levegőt gőzgep melegíti. A melegfürdőkkel egybekötve szükség szerint a massage is alkalmazatik és törpe fenyőfürdők is készíttetnek.

Báró Eötvös József emlékezete. Zichy Antaltól.

(Tartotta az Eötvös-alap ünnepén, febr. 2-án.)

(Folytatás és vége.)

Ezután Eötvöst a politikai jellemző, külön szólván Eötvös-ről, mint hírlapíróról, s mint államüleséséről. „Itt — ugymond — átalakulási korszakunk egyik legkitűnőbb alakjával állunk szemben. Az egyetlen, kinek iratai Európa államférfiainak magaslatilag emelkedtek s hazánk határain túl is olvasókra találtak. Annál feltűnőbb az oly államférfinál, ki nem amvára a tettek, mint az eszmék embere volt, s hírét, nem mint Széchenyi, valami nagy vállalati sikerének, hanem tisztán írott és mondott szavak hatalmának köszönhető. S egy oly nemzetnél, melynek akkor is, azóta is, nem szenvedélye, nem legelső szüksége az olvasás, Eötvöst és merész társait, — kiknek az isteni gondviselés már csak egyikét tartotta meg számunkra, közők tatástügyünk böles vezetője Trefort Agoston személyében — elneveztek azonnal doctraínáreknak, mely félig gúnyos elnevezés alatt, az élet gyakorlati szükségletével nem ismerős szabadságokat, kivihetetlen ábrándok után kapkodó „jóvő zenészt“ akarták érteni. Artatlan élecek lettek volna még azok: de súlyos vádú alakult az a gyamúsítás, hogy a magyar ellenzéket, mely szerelmes volt az ő megyei mindenhatóságába s az ő siralmas személyi politikájába, ily új és erőten eszmékkel megvilágítai a nemzet zömét, mely örökös harczban állt a kormányzati szétosztással meggyengíteni s majd minden erőkitűjtésre alkalmazható akarják tenni. Nagy önmegtágadók, nagy lelki bátorság kellett hozzá, hogy megállják helyököt!... Eötvös a XIX. század eszméinek írója, mint államüleselő hazánk határain túl is a kor első íróinak sorába emelkedik Montesquieu, — Taquerille, — Bentham, — Guinet és Guizot-k mellett fog mindenkoron említtetni!... A röpké esillám vezérezik s az arany-súlyú könyv között közepen vannak ama politikai röpíratok, melyek alkalmas időben közrebesátva, magukban véve is elengedők arra, hogy valakinek nevét a feledéstől megóvják.

Eötvösnek az igazí haladásért buzgó nemes lelke azonnal forgórába jött, ha valamely nagy eszmét kelle vagy megpendíteni, vagy diadalra segíni. Ily érzellet kibőlésai voltak a Fogház javításáról, Büntető rendszerünk javításáról, a Zsidók emanezipációjáról, majd a

TÁRCSA.

MIÉRT BÁNT AZ

Miért bánt az egy lélek
Világot fájó nagy szírek,
Ha sok igazságnak vesztét,
S a bánt áradni néztek?
Törvényszerű és megszokott
Ne látai a melegnapot,
Ha beköszint az őj.

Taldn nagy az is fáj nektek,
Hogy leborul a fagy az erény
S mint üstökös csak egy kegylen,
Menny a diad, a lét egye?
... Gyász utának rémes népek
Vagy a sötét fájók fény
Építse mint a hó?

Pohly ilyen ma a világ
Sütőt lett, hal éreken
Vész kiálto az őj-madár,
S hűs-súly heve a telkekön,
Rekes fu lett s ki is szárad
Ha fűléllet nem szől harmat
Uj élet adni.

De hisz volt nagy egy a világ . .
Nemek része hatni készült,
Léna szabott a föld szívére
Kém lett az erkölc mindenütt,
De a vér-keresztény is jött
És a megízott föld jálott
Költöt az égi fény.

Ne féljünk hát ha elűvezt
S övegy szélén jár a világ,
Jó útra rianó riasza majd
Kegy-vagy ostor, az Isteniud
Mint borább leszén tárad,
Anad magyokból fényeglet bárad
A megfét igazság.

Ha most a ziv-zivare oly nagy
S nagy ingulak minden támpont
S merészen a gonosz lélek,
Nagy, szép ezeket üsszerent:
Nem tarthat az így sokáig,
Csak míg kiálto próbát
Az igaz erény.

Gospár István.

Gyógyjavallatok. Tekintve véve a felsorolt gyógytényezők nagy számát, értékét és változosságát, inkább értendővé válik, hogy a gyógyjavallatok is meglehetősen tágkörre terjednek ki.

Nevezetesen kitűni győgyeredményt mutat fel Borszék:

a) **Az alkati megbetegedések közül:** a vérszegénység minden gyógyítható neménél, nemkülönben a leányoknál fellépni szokott sápkórnál; továbbá a gonorrhoea, a húgyútykórban szenvedőknel, idült esztós és köszvényes bántalmaknál.

b) **Az idegrendszer betegségei közül:** az idegyünyöges, idegizgatottság, a n. idegesség különféle nyilvánulásainál, neuralgiaknál, kezdődő, sőt, előrehaladottabb hátgerinczsorvadásnál, a hysteria minden alakjánál, kispangások által meggyengült férfitehetetlenségnel, hypochondria és éjjeli álmatlanságnál.

c) **Az emésztőszeri bántalmak közül:** kivált egyszerű emésztelenségnel, étvágytalanság — és hurutos gyomor bántalmaknál, a gyomor izomzatának zsongtalanságánál és ebből kitolyogó a gyomorizgulatok idevágó esetinél.

d) **A kiválasztó szervek betegségei közül:** elsö helyen a légző szervek idült hurutos és tuberculosis megbetegedéseinél, továbbá idült vese- és hólyaglobok és hurutoknál. Végül

e) **Az ivarszeri bántalmak közül:** vérszegénységen alapuló húszmúltány, felhértályás, ezzel kapcsolatos ivarszerzési nehézségek és magtalanság esetiben.

Az időny tartama és az utazás Borszékre. A fürdőidény megkezdülök június hó 15-én és tart szeptember 15-ig. A fürdőny július 1-töl augusztus 15-ig terjed.

A főudt újabb látkepe.

Borszékre 3 irányból jönnek a látogatók, u. m. délröl Brassó felöl, keletröl Romániából, a tölgyesi szoron át és végül legtlöbben Budapest és Magyarország legnagyobb része felöl Nagy-Várad, Kolozsvár, Maros-Vásárhelyen át Szász-Régenig, hol a vonat megérkezésére „Borszék” feliratot viselő, kényelmes ülsekkel ellátott gyors-kocsik várják az érkezőket és váltott lovakkal szállítják a fürdőbe oly felséges, regényes vidékeken keresztül, melyeknek élvezete teljes körpótlást nyujt az ut fiataljaikt.

A gyorskocsik viteldija szabályozva van és következö: egy 4 üléses egész kocsik ára 20 frt. Személyenként: a hátsó ülsekért 8 frt, az elsőként 7 frt, személyenként 20 kgr. díjmentes podgyászszállítással. Külön ülést a nem foglalko esecsemö gyermekek díjtalanul szállítatnak; eseldekért a bakon 3 frt fizetendö.

Megjegyzendö, hogy a gyorskocsik reggel 5 órakor indulnak az éjjeli kocsik-utazás elkerülése végett ugy Szász-Régenböl, mint Borszékböl; ezért ajánljuk, hogy a t. ez. közönség utazását aképen rendezze be, mi szerint Szász-Régenbe az estélvonalat érkezékk meg, hol meglálván, másnap korán

tovább utazhat.

Lakás és élmezési viszony. Borszék — bár 4 vendégfogadó áll a közönség rendelkezésére — a vendégek legnagyobb része a kellemesnél kellemesebb fekvésű nyaralókban vesz lakást. Ezekben egy szobának az ára, az egésze idényre, mert a nyaralokban nem napra vagy hótszámra adják a akásokat, 20—40 frt.

Leghelyesebben járnak eltelát azok, kik megérkezésök után azonnal a fürdőbázis irodába mennek, ott megtekintik a még üresen álló lakásokot és választanak közülük maguknak. — ha t. i. a helyben székelö üzletigazgatóság útján, vagy magán uton, igényeiknek megfelelő lakást előre még nem béreltek.

nagy katasztröfa elmúltával, az Ausztriával való kiegyenlítés érdekében írt művel. Elég félreértésnek volt ez utöbbi tevékenységéért is kitéve. Az osztrák birodalom hatalmának és egészségének biztosítékairól írt nevezetes munkáját különösen oda magyarozták, mintha hajlandó lett volna hazánk önállóságának fölföldözésével bevinni a közös reichsra. Elmászokdott a miatt az öreg Deákna, ki tröfára fordítva a dolgot, jöyvere azt a tanácsot adá neki, hogy: „amit nem kérdeznék töléd, arra ne felelj!” Az öreg Deák amint tudjuk, sokáig volt a hölös hallgatásnak embere, és addig nem felelt, míg nem kérdezték: de akkor a felelete el is döntötte a kérdést.

De mi ne csak az eredményeket tartjuk szem előtt, hanem jussunk eszünkbe az előzmények és az okozatok okai. Eötvös kelle hozzá, és nélküle nem lett volna meg sem az önálló és felelős magyar miniszterium, sem a kiegyenlítés. Kezdetben volt az Ige, mondja az Irás. A tetet az eszmének, a gyözelmet a harsznak kelle megelőznie.

Egy feltűnő vonás miatt nem érezhetem el még önökert anélkül, hogy a publicista Eötvösnek Reform ezimű könyvérol egy szót ne ejtsék. Az egykori Pesti Hírlapban a 40 es évek elején már megjelent újságezekkét foglalja magában e könyv. Egy ideo múlva, a kiegyenlítés országgyölés alatt újra kinyomatta és köztünk, volt követésain közt ajándekképen kiosztotta azt, ki akarta mutatni vele, s a legmeggyözöböd módon ki is mutatta, hogy politikai pályáján kezdett föl végig önmagához hit és következetes maradt s újra s akár hányszor elmondhatta mind azt, mit 20—25 év előtt mondott. Ritka szerencse! Melyik ország, — nem értem Franziszországot, a Talleyrandok hazáját, — s hazánk melyik korszaka mutathat föl nagy számmal ilyen önteti államférfiakat? Melyik nem volt annak a szemrevégyésnek kitéve, többé kevesebb rövidébb pályafutás alatt is, hogy pártállásával együtt élvezte is változtatást s ma telernek látja amint azt, amint amannál teketének látott?

Végig tekintvén Eötvös szónoki pályafutásán, kiemelni a 27 éves ifjú első fellépését a füröndházban, a mikor szavainak hatása alatt nemcsak közéletünk akkori kühnöségei, de maga az elnököl nádor is s a fellépten lelkesülö közönség szinte pártkülönbég nélkül azonnal kedvenczüké fogadták s véleményének nagy slyet tulajdonítottak . . . A nála jó 25 évvel idösebb Széchenyi annyira el volt általa ragadtatva, hogy a

haza szomorú jöyöje iránt aggódó lelke az ifjú láttára és hallatára azonnal feldölt. „Nem, nem! — így fakadt ki örömben — az a haza el nem vesztet, melynek ilyen fia vannak!”

. . . Különbön nyomatásban megjelent beszédei között egy igen nevezetes hézag van, melyet gyorsírók hiánya miatt nem is lehetett szöszéríteni szövegben az utókor számára megmenteni. Ez ama váratlan diadala, melyet Pestmegye gyölés-terében — az 1847/8-ki országgyölésre szóló utasítások készletésekor — aratott. Magával ragadta közönségét s a különbben más eszmékért rajongó rendek leendő követjeiknek az antuladás felelős miniszterium sürgötését tettek köteleességükké, minék a megye jegyzökönyve megörzi nyomatát. Csak másnap szedköztek össze Kossuth és barátai: a municipalitást s tölék telhetöleg gyengítették meg az erötleges de szerintök időelötti határozatot, — mely aztán, az akkor készülő országos ellenzéki programmba is, csak amgy mellékesen, mintegy a békesség kedvéért véte-tett fel.

S a negyvenes évek egykor ünnepeit ifjú szónokát, — husz év múlva, — esakis a kiegyenlítés idöszak nagy szónoka mülta föll. Azzal a diesö táblabíróvilág történelme, ezzel a magyar parlament legtlényesebb kezdö korszaka kerkedik, mint örökéletű mintával.

S mégis, ha összegyljtött beszédeinek ama másik kötetéhez fordulunk, — akademiai beszédelehez, — itt találjuk tel csak ami igaz Eötvösünket, ki egész szívét-lelkét, a maga nagyságában, a maga tisztaságában, tárja fel előttünk. Amott áthatólag igyekszik meggyözö, de unalmas szónok lenni, amely utöbbi azonban ritkán sikerült neki: de itt, ha valamely jelentök emleket kell diesöíteni, legyen az oly nagy jelenség, minö egy Széchenyi István, egy Vörösmarty, vagy legyen a esendes önfeloldozásban oly meglható példája, minö egy Reguly, egy Csoma Sándor, — itt mindazoknak hasonmása, a velük együtt éröz, együtt szenvedö egy hallhatatlanságra törekvö emberbarát és hazafi áll előttünk s tolmásolja szívünk legretettebb érzelmét.

Fellette jellemző, hogy az öreg Fáy Andrást — régi táblabíróvilágunk e legszeretetremlöböd, legkínmagaslöböd alakját is, — ö akarta parentálni, fnyes elégtelét nyujtandó azért a sokat öcsörölt Faluj egyzöjéért: de már nem juthatott hozzá s feladott, nekem jutott késöböl e hálás, de erömet telöhlendö teladatl!

A z é t k e z s nagyobbbrészt az éttermekben történik, hol is tetszés szerint étlap, vagy bérlet szerint étkezhetni; és ha már a lakások olcsósága szembeötlő, bizonyára még feltűnőbb az, hogy Borszéken választék szerint igen jó és eleendő reggeli, ebéd és vacsorát lehet kapni a községek vendéglőjében havi 30 forintért. — Itt érkezik a vendégek nagyobb része. Különbben egy jó nagy része a vendégeknek, kiknek vagy nincs nyitkára a vendéglői étkezés, vagy nagy családdal vannak — otthon tart konyhát. És ezt a legkényelmesebben teheti is, mert a piac mindennap, mindenmami délmicizikkel bőven ellátja még az inyenzeit is. Megjegyzendő, hogy ugy a piac, mint a vendéglők szigorú orvosi felügyelet alatt állanak.

Szórakozás. Mint minden nagyobb igényű fürdőben, ugy Borszéken is gondoskodva van arról, hogy a fürdővendégeknek az itt tartózkodás üdítő szórakozások által kellemessé tétessék.

Z en é j é t Erdélynek rendesen legjobb zenekara szolgáltatja, mely reggel és este 2—2 óráig gyönyörködteti a közönséget.

A fürdő el van látva olvasó-teremmel, melyben az olvasni szerető közönség bő választékát találja a homi és külföldi lapoknak és a könyvtárlan a szépirodalmi munkáknak.

Van zongora- és játszóterem, tekepályája és a sítrú fenyesékek ányában felállított tornagyakorlóterem.

Kirándulások gyalog, szekéren és lóháton naponként rendeztetnek, majd egyes kiselh karavánok, majd a fürdővendégek nagyobb része által, melyért a közeli és távolabbi vidék egyes elragadó szép pontjai nagyon megjutalmazzák a fáradtságot.

Hangversenyek, műkedvelői előadások, táncszínházak felváltva követik egymást, szóval Borszék azok igényeit is teljesen kielégítheti, kik csupán szórakozni, üdülmi óhajtanak.

Borszéken az idény alatt jól berendezett gyógyszeriar, állandó főúró és postahivatal van; a fürdő orvossa dr. Szilvássy János, ki a jelen évtől fogva a fürdő klímájának és egyéb gyógy tényezőinek behatóbb tanulmányozása czéljából a tulajdonos községek megbízása folytán, állandóan Borszéken fog lakni.

Borszék viselőinek kitüntetést érdemlőit.

Gyógydíj, fürdő- és ásványvíz-árjegyzék. A gyógy- és zene-díj Borszéken egész idényre személyenként csak 6 frt. A hideg fürdők és zuhanyok egyszeri használati díja ruhával együtt 20 kr. Melegfürdő ruhával együtt 40 kr.

A borszéki savanyvíz ára helyben Borszéken ládába czél szerlein esomagolva következők:

5/4 literes	50	üveges láda	—	—	—	6 frt 50 kr.
6/4 literes	25	"	"	"	"	3 frt 30 kr.
1 literes	50	"	"	"	"	6 frt —
1 literes	25	"	"	"	"	3 frt —
1/2 literes	50	"	"	"	"	5 frt 30 kr.

Megrendelések a „Fürdő- és Üzletigazgatóság” nál „Borszéken” eszközendők.

A borszéki fürdő- és Üzlet igazgatóság.

I. Victor pápa és a Pascha-kérdés.

Egyháztörténelmi értekezés.

(Vége.)

Eötvösörol, mint kormányfőről esmpán néhány szóval emlekszük meg. Második miniszteriségének idejéből a népoktatási törvény megalkotásának történetéből emel ki egy-egy epizodot a melyekben ő maga, mint ama törvényjavaslat országgyűlési előadója tanuja volt. „Eötvösünk — ugymon — ki neve híret kötötte a törvényhez, isteni kéccéllel megindult a kisdédvokat is, melyeket ki kelle förlútnak, mint nem az állam, hanem a társadalom körébe tartozó intézményt. Cserébe kapunk érte a Csengeri polg. iskolát. Kétséget sem szenved, hogy sokat nyertünk e cserével. Igaz, hogy a közkutatási törvény abban némileg különbözik egyéb törvényektől hogy nem kell, mert nem is lehet azonnal végrehajtani s voltaképp csak egy programot képez, melynek teljes életheleptetéséhez sokszor évtizedek kívántatnak. S ha az így van, akkor a kisdédvó-intézeteknek az országban elterjesztése is ily programszerűen ott maradhatott volna a törvényben. De míg ezt egyleti téren a társadalom, mint látjuk heves buzgalommal pótoltatja, addig bizonynyval hiába váránk, hogy önszántából polgári iskolát is emeljen a nem tudós pályára törekvő közép osztálynak s az előtt tisztán házi nevelésre szorítva volt leányainknak, e czél kitölthetlen, pótolhatlan kiségitője.

A nap, melyen a sokat hányatot javaslat végre törvényre emelkedett, legholdogabb napja volt Eötvösnek.

Ugy látszik, közel halálát sejté, — anyjára aggódott, reszketett e sikerben.

Áldásos következményeit: természetesen már nem érlette meg; mi is csak részben érhetjük meg.

Hisz megírta előre: „ki életét magas szónak szenteli, ne várja, hogy önmaga fogja áldani gyümölcsét.” (1842.)

Ami megértünk, amit ma élvezhetünk belőle, azt neki köszönhetjük. De egyuttal egy szent kötelességet hagyott ránk, mely, ha nem esalódom, ez ömpelezes perzhen is ide összehozott heülnket, mely kisérs szünetlen rögis pályánk küllönbüző útán, új erőt ál, mikor már roskadozánk, s minden küllény-nél drágább pályabért tart előnké, ha esülgedés kísértene. Nekünk folytatni kell azt, amit ő megkezdett, előbbre vinni az ő munkáját.

Ha mindjárt igen sokan el is fogadták Victor határozatát, s meg is tartották a maga idejében az imént említtet zsínatok, mindazonáltal Polyerates eözusi püspök s kis Asia más főbbjei, hogy ne mondjam, mákasul ragaszkodtak saját *disciplinájukhoz*. Polyerates levelet küldött Victorhoz, a melyben elszámlálta előleit és más Asia „úrókire ragyogó lumenjét”, hivatkozik a püspöki nagy számára, akik mint Polyerates megjegyzi, vele együtt mindannyian Nisan, 14. tarták Pascha ünnepeit az evangélium tana szerint Szt. János szokásának megfelelőleg: készek megtartani a hit szabályát e pontra vonatkozólag. Erre Victor, mint Eusebius (l. V. hist. eccl. ec. 22—26) megjegyzi, Asia valamennyi tartományát a szomszéd egyházakkal együtt, mint melyek a hittel ellenkező állást foglaltak el, „*ki akará zórnai az egyház közösségétől.*”

Voltak egyes püspökök, nevezetesen pedig Iugudin Szt. Irén, Gallia tartományai feje, akiknek nem épen tetszék Victor szögora, bár ök maguk az ázsiaiak szokását nem tartották, s ezért illó komolysággal igyekeztek arra bírni Victort, miszerint tartania szíven az egyház békéjét és egységét, vagy mint szent Irén a Galliában levő hívei nyelven írt leveleiben magát kifejezi „mehogy Isten íté teljes erőben levő egyházait, akik előltek hagyományos szokását örözik a közösségtől *kiszárlatva.*” Ezenfelül helyonyvitani igyekszik Victornak, miszerint a Pascha megülése körül küllönbüző csak figyelni *disciplinárius* és a hitágazatokkal semmi oly összefüggésben nincs, melyndől fogva az a hit kárára válhatnék. Végül megjegyzi szt. Irén, miszerint jöllehet maga védelemez azok véleményét, akik Urunk feltámadásának titkát eskis vasárnapi napon *ülék, s jöllehet* sem Hyginus, sem Pius, sem Anicetus nem tarták az ázsiaiak szokását, sem nem helyeselték azt, — mindazonáltal békében éltek azokkal, akik hozzájuk jöttek azon egyházakból, a melyekben az említtet szokás élék. Említtet tesz Irén arról is, hogy azon papok, akik az előbbi években éltek, részesítettek az Ur szt. testében azokat is, akik az övektől eltérőleg vélekedtek. — Irén, aki nevenekül igazán megtevelt, eskis azért írt, hogy az egyházak békéjét fenntartsa, és azért mondja: tartsa szíven a Pápa az egyházak között a békét „velit considere paci ecclesiarum.” és megtartva a Pascha megülését illetőleg a maga szokását, tartsa felem egyszerűs mind a békét is az ázsiaiakkal.

Jóllehet némelyek úgy vélekednek, mintha Victor tényleg kiközösítési ítéletet hozott volna az ázsiaiakra, — ez azonban nem áll, ha ugyanis szt. Irén boggyózó levele megváltoztatta Victor kiközösítésre szóló szándékát s így Victor egyáltalán nem lépte át a fenyegetések határát.

Valóban Eusebius értelmezői és kifejtői között különös helyet foglal el Nicephorus Callistus, s e tudós férfi pedig azt mondja: Victor feltette magában „*anapsit consilium*” az egyház közösségéből kizárkázni az ázsiaiakat.⁴ És Hieronymus: „Victor kártozta-tandókát vette az ázsiaiakat” „*excedit esse eos damnandos*.”⁵ Tehát sem Nicephorus, sem Hieronymus nem mondja, hogy Victor valóban kártozta az ázsiaiakat, hanem azon kérdésre: fejelelni vagy láthatóan volt-e a Pascha-kérdés fölötti vitaközlés, azt feleljük: általában véve csakis fejelelni, „disciplinarius,” minthet arról mind Irén szava: „*que* hogy kizárkászt,”⁶ mind pedig azon szavak erehénye tanúskodnak: és az egész egyház, mely azokat, akik a római egyház szokásait e tekintetben nem tartották, soha sem tekintette eretneknek. — Mindazonáltal tekintettel kell lennünk az idők viszonyaira, és megkülönböztetve egyik időviszonyt a másiktól, mert hiszen ha az isteni parancs ellen történt volna az, vagy azért, mivel meglehet volna a mózesi törvény a maga érvényében, — a kérdés némileg a hit dolgához tartoznék. Itt azonban megjegyezzük, miszerint bár apostoli hagyomány szerint üljük mi a Pascha ünnepét, még lehetett volna engedni, hogy ama szokás szerint üljek azt meg az ázsiaiak, — nem hogy ez által elismertessék a mózesi törvények érvénye egészen napjainkig, vagy mintha isteni parancs volna így módon ülni meg, — hanem csupán szemponthoz, hogy eszélyesen járva el mind a békéről legyen gondoskodva, mind pedig az esetleg heállandó elszakadás veszélye elhárítható: s éppen ezért a kötelesség szerinti gondoskodás jellegét viseli magán Victor eljárása. Az azonban, hogy az Apostolok, akikre az ázsiaiak hivatkoznak, nem voltak a szokás ellen, nem bizonyítja, hogy helyesek: — megengedtek egy időre, de nem határozták meg, hogy a Pascha Nisan 14. idejére meg. Tehát nem apostoli hagyomány, hanem apostoli engedelményről volt szó.

Constantius, Mausí, Schelstrate, Págo Tillmann vélekednek úgy, mintha Victor az ázsiaiakat tényleg kiközösítette volna: ezek érvei pedig a nagy tekintélyű egyháztörténet írók: Valentin, Natalis Alexander, Palma, Hofele ellen, főleg S. Epiphanius, Sokrates történetíró és I. Miklós pápa tekintélyére támaszkodnak és így alakba üthetők:

1. Azt mondja S. Epiph.: „Polyerates és Victor korában, midőn a keletiek és nyugatitok el valának szakadva, békés leveleket egymástól nem kaptak.” (Haer. 70. §. n. 821.) Tehát el voltak szakadva a keletiek és nyugatitok.

Felelet: Nem voltak elszakadva a mi a közösséget illeti, ha mindjárt különböző tért is foglaltak el, ami illeti a véleményt és különböző szokást. Meg volt zavarva a béke, az igaz: azonban, ha el lettek volna szakadva egymásról a közösséget illetően, és hogyan történelmet volt, hogy midőn 325-ik évben a niceai zsinat valamennyi egyháznak elírta a rómaiak szokását, — a keletiek és nyugatitok közös megegyezésével a vita-kérdés teljesen kiegyenlített?

2. Sokrates azt mondja, hogy azok, akik a Paschat Nisan 14-én tartották nem szakadtak el a többiétől „*mag* nem Victor, a római egyház püspöke, a harag mérséklésén levélét eladagaltva, az Ázsziában levő Quartodecimaniának kiközösítési tartalmú levelet „*excommunicationis libellus*” küldött. Tehát kiközösítette Victor az ázsiai egyházakat.

Felel: Sokrates nem válszjúk magunknak vezérül oly dolgoknak, melyeket a Novatorok érdekeiben, akiknek factora, maga is Novator vala, írt, hogy Victort tulszigorúval vádolja.

3. I. Miklós ep. 9. ad. Mich. graec. Imp.: „Az ázsiaiakat az érdemekben gazdag egyházba, melyre Victor, az egyház kebeléből kiközösítette, az egyház közösségéből *kizárta*.”

Felel: „A közösségből kizárt,” azaz békés tartalmú leveleket nem küldött.

Hivatkoznak még Eusebiusra is, ki így írt: „Victor leveleket küldte, az ott levő valamennyi egyházzal eltilti és az egyház egységeit teljesen idegeneknek jelenti ki.”⁷ Azonban erre azt jegyezzük meg, miszerint Eusebius Victor levele szavait nem idézi, s éppen ezért azok szoros értelme nem vehető másképp, minthet: aki lettek volna közösítve, ha tovább is megállapodnak a Pascha megületesét illető szokásukban.⁸ Ezentúl joggal tiltja az egyház egységétl idegeneknek azokat, akik szemben az egész egyházzal különös szokást tartanak.

All tehát, hogy Victor az ázsiaiakat ki nem közösítette, hanem csak megfenyítette „*animatus est*,”⁹ „Ily szavakkal keményen kikel ellenük és kiközösítéssel fenyegeti.”⁶ Egeszen más értelem

van: azt mondta, hogy a közösségből *kizárta* és *kizárta*. Már abból is kitűnik, hogy midőn Victor eme szigóra többeknek nem tetszék, és őt a kiközösítésre szóló véleményétől ellállani igyekeztek, más utra tért át, nehogy az egész egyházbán szakadás álljon be. Már pedig, ha kiközösítette volna őket Victor, Irén nem bírhatta volna őt nézetváltoztásra. Tehát magából a beszéd alakjából is kitűnik, miszerint Victor az ázsiaiakat nem közösítette ki.

Még nagyobb erőt nyer eme állításunk Firmilianus Casarea Capadociai püspök szavaiból, aki pedig a tény után 60 évvel őt. Ő ugyanis írva Cyprinához „*contra Stephanum*” azon alkalomból, midőn az eretnekek által megkeresztelték keresztiségének ismétléséről vala szó, megfelleve a rómaiakat így szól: „*hasztalan* hivatkoznak a rómaiak az apostolok tanára megerősítendők azt, amit ők maguk tartanak . . .”¹⁰ miért mondja „*hasztalan*, frustra,” ha nem azért, mivel a többi tartományok, ha eltérőleg vélekedtek is némely dolgok, — így a Pascha megületesét illetően „*mindazonáltal* ezért a kath. egyház békéje és egységéből ki nem lettek szakítva,”⁶ ami pedig beállt volna, ha Victor őket egyházi átok alá vette volna.

Némelyek azt jegyzik meg, miszerint, ha nem közösítette ki az ázsiaiakat Victor, akkor azok ellenszögületesből a pápa prima-tusa, fűsége ellen következtek valami. Ezen következtetés alaptalan. Ha ugyanis azt mondja Victor, hogy szíven fekszik e kérdés a Pascha-kérdés, mert gondját kell hogy viselje az egyház ügyének: már pedig hogyan viselheti gondját az egyház ügyének, ha megenged némes? Ezentúl Victor határozatát valamennyi püspök elfogadta. Végül, ha nem voltak ama ázsiai egyházak alávetve Victornak, nem fenytette volna azokat, minthogy így püspök sem fenytíthet alája nem vetett tartományt. Ha pedig azt mondol: Polyerates ellenszögült; tehát nem volt törvényes tekintélye a pápának: — e logikai következtetés téves, Polyerates ellenszögült ugyan „*tantu* penis pro ipso,”¹¹ azonban abból, hogy valaki ellenszögül a törvényes felsőbbeknek, következik-e, hogy ama felsőbbek nem törvényes? Egyébiránt a püspöki kérdés: „*nehogy* komolyan keljen ki ellenük” nem a Primatus nyílt bevallása-e?

Nem lesz fölösleges Victor eljárás módját is némileg jelezni. Nem az egyház ellenségei közül ama kérdésben, hogy hogyan járt el Victor ez ügyben elfoglalt ítélnék, Victort rágalmaazzák, mintha gőg vezette volna a szt. Pápát, vagy legalább is megmondatlattamul járt volna el. (V. ö. Moshemius in commentario de rebus christianis ante Constantium: Boemers diss. 9. juris ecel. ant.) Azonban a dolgot jól megfontolva, inkább az ily ítéleket nevezhetjük megmondatlannak. Avagy nem nyilvánvaló eszélyes eljárás ott, ahol valóban fontos okokból végez valaki valamit? Már pedig Victor már magát a Pascha megületesétl illető fejelelni kérdést is önmagában elég fontos ügynek¹² nézhette, ha hogy a Pascha-ünnepétl függ az egyházi évtelen eldöntendő bírák rendje, valamint az egyházi évtényeinek egész evelusa is, s éppen ezért a Quartodecimaniák eltérése nem kis zavart okozta az egyházbán. Oly fejelelni vala pedig szó, melyet az ázsiaiakon kívül valamennyi egyház megtart. Victor pedig törvényes, joggal járt el zsinatot hívva össze oly ezelből, hogy az ügynek a maga rendje szerint vettessék vége.

Hát adunk Istennek, hogy az egyház teje mindig az igazság öre: de eléggé sajnálatra méltó, hogy az egyháznak mindig voltak engedetlen fiaí!

Dr. Vass Albert.

¹⁾ Nem is volt ez ügy kísérő, ha hogy a nagy niceai zsinat összejövetelének egyik fő oka éppen a Pascha napjának meghatározása vala. És a niceai Atyák Victor nézetét teljesen helyben hagyták (V. ö. Athan. l. de synodis n. 3.)

TANÜGY.

Egy nap

a népiszkola I. II. vegyes osztályában.

(Vége)

Ugyanazon pont alatt még ez is áll: „Ha a gyermekek palatáblái némesnek megvonulozva, megvonuloznak mi, még pedig legézelésríriiben vasszaggal, hogy a vonalok maradandók legyenek.”⁶

Boesinátot kérek, én azt hiszem, hogy az sem helyes, mert:

1. A tanítóknak sokkal drágább az ideje minden időben minél, semhogy 60—100 palatáblát kezdjen a fölött egész az aljág vasszaggal görnyölgetni. De aesthetica sem ajánlatos a szép síma táblát elrutítani.

2. Az u. n. négyesvonalozást a gyermek az irvoalvasás folyamán három szakaszban kell megismerje. Először a kettős vonalat, mindjárt az előgyakorlatok kezdetén. (De ez a kettős vonal is sokkal szélesebb kell legyen kezdetkor, mint akkor, midőn már betűt ír közéjé.) Másodszor a hármas vonalat a t betűnél, harmadszor a négyes vonalat a p betűnél. Olyan vonalozást tehát absolute lehetetlenség a palatáblára írni, mely minden időre és fökra alkalmas tudjon lenni.

3. Az ilyen vonalzás egészségi szempontból is tilos, mert a szemre vezedelmes. — Hirnvesz orvosok bizonyították már be, hogy mily nagy fokban hat rontólag a szemre az olyan írás, vagy vonalzás, mely az írlap színétől csak nehezen különböztethető meg. Avagy nem jobban meg lehet különböztetni az alizarin-tinta színét a papírtól? És még sem szabad azzal iskolában írattatni.

4. Én úgy gondolok, hogy az „életre hatásig“ elvét itt sem szabad figyelmen kívül hagynunk. Ezen szempontból tekintve az ügyet, megmagyarázhatatlan dolog az, hogy miért muszáj a gyermek elé kész vonalozást adni, s miért nem csinálhatná meg azt ő maga is? Mert hát meg tudja biz azt vonalozni ő is, csak rá kell szoktatni! Hiába nagyképszerűsködik nem tudom miféle (—i.) ur ott a „Népt. Lapja“-ban. 1887. 760. lap.) hol a Dóczy Gedeon vezérkönyvéről mondott bírálatában így ír: „Szerző alig ha kísérlette meg ennek alkalmazását, különben tudná, hogy kellő méretű vonalok húzása sokkal nehezebb, mintsem azt kezdő tanuló képes lenne önmaga elvégezni.“ Én pedig, ki már számos évi praxishól merített meggyőződés hangján diskurállok, azt mondom (—i.) urnak, hogy ő is „aligha kísérlette meg ennek alkalmazását, különben tudná, hogy kezdő gyermekek is idővel igen csinos és szabályos vonalokat húznak.“ Csak olyannak tagadjatlják ezt, kik elméletből prédikálnak.

Az örökös féken vezetés gyámoltalanságot szül! Avagy ki állíthatná azt, hogy a gyermeknek mindig lesz készen vonalozott papírja, vagy táblája, s soha sem szorul rá arra, hogy önmaga vonalozzon? De ha ez így volna is, (bár ezt az iskolában előfordult száz, meg száz eset ezáltalja meg, már csak a magam kényelméért is megtanítom a vonalozásra.

E czéllból nem hogy magam karczolnék vonalat a palatáblára, sőt táblát is olyant szerzek be, melynek egyik oldalán semmi volna nincs. Ha mindkét oldalán vonalozás tábla áll rendelkezésünkre, akkor is vonaloztatok a kezébe vonalozó oldalára, tekintet nélkül a vonalokra.?) Csapján csak egy néhány órai gondos és türelmes fáradságra kerül, s a gyermek attól fogva, — ha vonalozója nincs, a szomszédtól kölcsönözött palatábla segítségével — vezényszóra ügyesen vonaloz, akár egy alispán sem jobban.

Ha a négyes vonalig jutottam, s növekedéim ezt kellő ügyességgel csinálják, megfordítottam a palatábla négyes vonalú oldalát, vagy adok a kezébe írást.

Egyebekben a Földes ur vezérkönyvének anyagát, az ott felsorolt irányban dolgozom föl, szükség szerint kiegészítve. — Kezi könyvről. — mint már e czikk elején említém, — a Bárány ABC-jét alkalmazom. Ehből az I. osztályban, — tustestületi határozat alapján — csakis a kis betűknek megyek át, míg a nagy betűköt a II. osztályban a karácsonyig terjedő idő alatt kényelmesen felbontozhatom. Ha ezzel kész vagyok, adok a II. osztályosok kezébe II. olvasókönyvet.

A mai gyakorlati tanítást talán jövőben bemutathatom.

Most pedig, mivel már 11 az óra, számba veszem a magánfoglalkozást. — főlölvonson a táblára jegezett bűnösök neveit, kiszámol az általán szükségesnek és helyesnek ismert büntetési fokozatot, (mirel majd az ebéd alatt lesz bővebb indokolás.) rendbe hozza a mulasztási naplót, imádkoztatom az Urangyalát és evés előtti imát, kikisértem gyermekeimet az udvarra, hol ik párosan randeálva, (relül a fűk, egy intésünre, látór lépésben indulnak haza,

Buzás János.

Kalászkok a tanügy mezejéről.

Megkezdődött a nyár. Melog van, de szél is sok föl, ná de jó — mert különben mit tessz lenne a druckoló sereg: itt a víz-gök — izzad tanító s tanítvány. Csak *Görzy* ur nem izzad, pedig ő elég gratulatót kapott s hallott ... nem is sokat szerénykedett: egészségre a jubileumot!

Mily szép dolgot taníthatni lenni — még *Dan Pálo* braziliai esz-szár is azzá akart válni — ha esz-szár nem volna (!) Nem volt egy *diplomának* (?) titulált *Ferenzy József* közők. tanítási joggyú nagyot mondott, sít

!) Apropos: féken vezetés. Egy tanító-egyleti gyűlésen az alnök — perze magánvéleményközpont monodta ki, hogy az I. II. osztály másodikánál egyébbel nem foglalkozhatunk — Ezt hasonlóitá Lakatos Izra ur — igen talpra esztően — a nálóló írrok viszonyítáoz, ki „az esztét látáru árendába adhatja.“ nem kellek azt igénybe venni. Elmondhatni erre is!

2) A palatábla vonalozása már egy havi használat után lekopik.

venia verba, — nó kisért a szó szájából — mert elfeledte a zooltrios mondásit: *compungitibus in cubilibus vestris que dicitis ...* azt találta ő kemo mondani: a *hűsölő rón, kálh, fűh és ná tanító-képeztek okai, ha a jóvá-ról hányig még kívánom rábó hogy hátra, A derék. X. ö p u c v e l 3 0 e* mondásra meg is trófolta ám azt az urat egy, hogy mi csak azt mondjuk még: a baglyok fűnek a világságtól s puskapor-szagtól. Intelligens omnes, qui capiunt hanc verba! — p. — u.

„HAJNALKÁNAK“ szerény válaszul.

*Hogya önhitt lennék
Csak elbázkodni,
Oly szépen zeng hangod
A múltm szó hozzám;
S még ábrándos lelked
Délbáb jütéku,
Íut és emlekeztet,
Ít a mohánbára;
Érzésben gazdag sziv
Ragadj lelkedet,
S küdfityalkéat barong
Fölötte képezet,
Szerevedet! ... de szellemed
Rápkedő szárygáru,
— Az „Élet“ kúmpora
Lelked várygáru —
Meglopa mért leve! ...
Mért kínoz fajladom? ...
Mely ádáz kezekkel
Pusztít e tájladom, —*

*Szavt hitünk balzsama
Hegyeszt minden sebet,
S boldog, ki kínos gyamant
Íly sebet rejtget, —
Lelküku, hogy ha mindíg
Vágygáru táplálkozék,
Folyton Istene néz
S hozzá kívánkozék,
S így halni mért kívánsz? ...
Drága itt életünk!
Meholai magyaráru
Ítten töreködünk. —
Úz ed a bímatot,
Mely gyótri szivedet
S lelkedek agyagalmát,
Ítában fülledet, —
Íhol a szép gondolat,
Íte s remény száru;
Szóednek lelkedben,
Öröklet álmuu, —*

*Szeretve Istent!
Boldogan zenged el
Érte lett teremtve
Már itt lent a kebel, —*

KOLOZSVART, 1888.

Egy ratuki.

A kath. anyákhöz.

Körnk egyike szellemes férfja írva Franciaországrol, hogy „a hazai boldogság a keresztény anyák műve lesz.“ Ez ránk is talál, tekintettel a veszályekre, melyek drága hazánkat is fenyegetik, ha a mai ifjuság igazai keresztényi módon nem neveltetetik. De ki tagadhatná, hogy mostani viszonyaink között ezen feladat leginkább az anyákat illeti, kiknek azért első, mert természetes kötelességük is, hogy a haza ezen megmentési és boldogítási munkájában közreműködjenek. A példa vonz. E czéllból a következőkben egy levelet teszünk közzé, mely egy oly igazai katók. anya életét tárja elénk, ki megérdemli, hogy ő minden aya és nevelő kövesse. Ez a nagy nevelőnek *Saile* r. nek levele nővere gyermekeihez, annak halála után néhány nappal írva. A levél tartalma következő:

„Ó, aki titeket szült és szeretett egészen a haláláig, nincs rább! Oly eszdenben hunyt el, mint a szalajgálásban előradt gyermek, mikor edes anyja karján elszenderül. Ó titeket mindig anyai szívében hordozott és érteket éjjel-nappal imádkoztat. Most már imádtól elszolitottat és közelebb van Ahoz, kinek, még mielőtt születetté volna, halk, de adta nem színo föházzsal szeretettel ajánlott.

En és közületek a legifjabb, amint betegségéről értesültünk, azonnal siettünk, hogy meg a földön találjuk. Megtaláltuk, de — a kórsóban, tulajdonképen csak halandó hüvelyt kaptuk a kórsóban: ő maga már eltávozott, elfoglalta részét azon lakásban, melyet Jézus Krisztus készített neki Atyjának házában, „Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglájták az Istent.“

Midőn s í r j a n a l imádkoztam s megpillantottam a rokonok és szomszédok veresre sírt szeméit, nekem is sirnom kellett velük, mert ő

igazán szívem mellől halt el. De neussak tölem, hanem nektek, drága jó atyátoknak és minden jó embernek mintegy lelkétől vált ó el. Mert az egész közösség szemé könnyben úszott, midőn porait földbe tették. Kivételt még a megilletődött lelkes sem tett, ki a gyászbeszédet meghatartan tartá és oly bizonyoságot tett, melylyel az anygulak az égben is a közösség könnyei valósággal meggyőztek. Ezután tehát nem lát-hatjuk az ő szende emberi arczát; és így nincs egyéb hátra, mint hogy kitartó tekintettel szemléljük képét, melyet az én és tri sziveitekben hagyott.

Tekintsetek sziveitekbe, és az ott festett kép e t hasonlítottok össze vonásról-vonásra azzal, melyet ismeretek. Ő életének minden szavát, melyeket olvasott és hallott, magába gyűjtötte, felgotta és megtartotta; legmeghittébb gondolatai: Isten, Krisztus, halál, örökkévalóság, — voltak. Szívesen fölizzt a Kálvárián. Krisztus keresztségének s az ő sz. Anyjának fájdalmát magában érezte.

Titeket, kedvese e t maga körül bírn, nektek jámbor szülőiről beszéltek — volt a földön az ő legszebb menyország. Hány-szor vezetett titeket régen elhalt anyjának sárházhoz? Milyl jó szánatokra nyelvein valamely oktatás, szeméiben figyelmeztetés, szívében öröm, kezében ajándék. Az asztalnál semmit sem elvetett, míg a legjobbbat nektek nem adta: — falafját nem megosztotta veletek, hanem egészen eladta.

Kezei n minő szakadatlan sok munka folyt át éveken át! A házában, az ereszben, a mezőn, a templomban fárdatlan munkású volt. Mint fényelt a templom küvezete, melyet az ő kezei tisztogattak; minő szorgalmasan fonták újjai szánatokra, szeretői számára a lent egész a késő éji órákig! — fonták még utolsó hetében is, míg a halál ujja megérintette és élete fonatát elbontozta.

Memyre el tudta magát gondolni, mi költéséget okozott, venni, hogy fillérekét gyűjtessen, hogy ha teteme már elporladt, maradjon föle, a jó anyától valami szánatokra. Így anyai pénzt adott halála napján a Juliánának ezen szavakkal: „add ezt örök emléküi Teréz-neknek!” — mert a szeretet örök: azt szíval mondotta, azt érezte. Atyáto-k életét annyira meg tudta édesíteni, hogy még 80 éves korában is egy pár óra alatt viláman járta meg a szomszéd városokt más fájdal-mat nem ismert, mint azt, hogy jó neje nélkül van.

A szomszédság élte szent hely volt. „A füstölő mécses nem oltatta, ki a ronesolt nádat nem türe le: (v. 6. Is. 42. 3.). Mát. 12. 20.) nem kiabált az utczára, és oly esendesen ment át az életem. Lelki ve-zére azt mondja, hogy egy tudat uralkodni nyelvein, mint egy asszony sem a földön.

Ha a szomszédoknak jószomszédhője volt, milyenek kellett lennie fivéréi iránt? Ifjakori történetéből a szeretetnek mily sok jele-ne jut könyvek között eszembe! Mikor én még mint iskolás gyermek Münchenben a latin nyelvtan törtéme, nem tudta hirt hote volt, mióta az anyai házat elhagytam, pünkösdféjt egy éltőlteni, hogy engem ne lisszen, eljött tehát 12 órányi távolsághál hozzá, magával hozván az anyai üdvözetet, az anyai kegyeret és testvéri szívet. A közelebbi ószün újra eljött és engem hazra vitt. Ezen szeretete nemcsak aranyhí-ségű, hanem egyszermind aranytízta is volt.

Egyszer, midőn fogadtásban meglátogattott, én egy 12 krajczár-rost akartam neki adni: ő nem akarta elfogadni; emiatt a Duna hídján eziváltunk; végre is nekem kellett a pert feladnom; ő nem fogadta el ajándékomat s ismét türesen ment hazra. Ha később gyermekeimnek ese-kei ajándékokat küldöttem, hetekig szomorú volt, mert félt, hogy én magának rövidségét okozhatok, ha kedvezenemmel jót teszek.

Ha tudós, politikai vagy katolai életem az evangéliumra nota-lán hitedeül pillanthatott volna is, egy tekintet nővérem szívében új-ra hívővé tette. Mert benne megtaláltam azt, mit sem politika, sem tudományosság, sem a harczászat, sem a világ alakja nem adhatott meg, — szellemet és hékét, melyet „a világ nem adhat;” én feltaláltam benne az örökkévalóság után való szónaját, melyet csak maga az örökké-valóság esillapíthat le és esillapít is le valóban.

Mintegy iskolamester neje, az idegen gyermekeknek is anyjuk volt: a szeretet szavával büntette és a hékétüres esudálósore-jevel oktatta őket. Néhány perezel azelőtt, hogy árszenderült, még könyörgött az iskolás gyermekekért, kiknek a tanidőn túl vissza kel-lett volna maradniuk: „Ne kinnozzatok őket, — mondá — hanem bucsás-ítok hazra.”

Minden kívánságához, melyet — különösen betegségekben — néha-néha nyílvánított, oda tette: „ha Isten nek szent akarata.” „Ked-ves fiama és leányomat szeretném látni — ha Istennek szent akarata.” „Fivéremmel szeretnék beszélni — ha Istennek szent akarata.” És ez nem volt csupán szójáráns, melyet megszokott alátéttségéből gyakorlat-ol: — ily módon egész szívet, edész meggyőződését mondatta ki.

Kedves gyermekek! Apofjátok ezen emléket itt anyátok ha-mya fillát. Öntözetek könyveitekkel, melegsétek szereteteitekkel, termékenyítsetek imátokkal, neveljétek jó viselettel.

. Legyetek jámbor anyátoknak hű képmásai; jó atyátok-nak szemét — majdan ily kegyelettel fogjátok be!¹⁴

Igy ír a híres Sailer elhunyt nővéréről. Fel lehet, fel kell tenni, hogy ily testvérenek szintén jó s ü l ö k k e l kellett bírnia.

De Sailer maga „Nevelésün”-Álan a keresztény anyáról így is ír: „Hála neked, legkedvesebb anyám! Én örökre adósod maradok. Ifju éveim óta oly gyakran lép életem tekinteted, eselekvésed, életed; oly gyakran tűnek föl szenvedésed, hallgatásod, adakozásod, munkáid, áldó kezed, esendes, folytonos imád, hogy az örök élet, a vallás érzete mintegy újra születnek bennem; és ezen érzést ezután semmi fogalom, semmi kötsz, semmi szenvedés, semmi nyomorúság még maga a halál sem oltathat ki belőlem. Még él bennem az örök élet ezen lelke, melyért te több mint 40 évvel ezelőt a világi életet itt hagytad.

Már a 15 éves gyermeket az a sz t a l h o z ültették, hol apja és anyja között foglalt helyet, hogy az imában is álitatos részt vegyen. Még inkább befolyt a gyermek vallásosságára — szü l e i n e k m a g a n t a r t a s a. Ha az egyszerű ebéd végett ért, akkor — mint Sailer maga beszél, — atyja egész álitatosan így szól: „Búr az egész világ oly elégelettel volna, mint én!” És az asztaltól azonnal felkelvén, vidáman mondta el: Édes mennyei atyánk, hálat adunk neked az ételért és ital-ért stb.¹⁵ egy, hogy fia gyakran úgy érezte, mint ha templomban lett volna.

A jámbor anyja a házi foglalkozások, különösen főmás köz-be is egyszerű bensőséggel szokott beszélgetni a hallgató fiúnak az edes Üdvözítőiről, az Isten szeretetéről, jóságáról és az Ur félelméről. Keves szó, de egy jámbor élet példának szántalan beonyomási tanítot-ták meg a gyermekeket: *eselekedj a jót és kerülni a rosszat!*

Katholikus anyák! eselekedjétek hasonlóképen! Akkor a haza meg lesz mentve, a haza élni és virulni fog!

(A „Christlich-pädag. Blätter”-ből.)

Peter János.

HAZÁNKBÓL.

— **Nm. Lönhart Ferencz** erdélyi püspök ur ő Exeja körtinkbe június 5-én d. n. 7 óraker érkezett meg Gy.-Szent-Miklósrá, hol mind a városi mind az egyházi fogadtatás a leg-bonpusabb volt. Jún. 6-án Gy.-Szent-Miklóson a fárdatlan láng-buzgalom főpásztor 800 hívőnek osztogatta a Szentlélek házseres ajándékait, mely alkalomból szent mise után oly re-mek szt. beszédet tartott rökönözve, mely ezerek szeméből a hála és szeretet könnyeit sajtolta ki. Az apostolok első plü-küldi predikációja visszhangzott a kegyes főpásztor ílelettel ajkáról s mehozta az ezerszeres gyümölcsöt. Isten vezéreje ő Excellentiáját s szt. kegyelmével erősítse fáradságos útjában!

— **A pap választás Ditróban** máj. 12-én tartott. Meg-választattak a következők: Puska s A l a j o s b o r d o s i, Csibý Tamás gelenczi lelkész és Takó János gyulafehérvári papnöveldei lelki-igazgató. Gratulálunk a derék triumvirátusnak, de különösen annak, kit a főpásztori kegy a ditrói terjedel-mek és nagy fontosságú plebanusi állásra ki fog nevezni.

— **Urnappja Ditróban** szokatlan fényességgel lett megtölve, menyében ez évben megújult a rég elhanyagolt jó szo-kás: taraczklovés és díszes sátoroltárok építése, melyekről a derék „Élő rózsatölzér-társulat” tagjai gondos-koznak évről-évre.

— **Lapunk** az „Igazság” mai számának 1-ső ezikke llo rszék e világhírű gyógy- és ivóvíz-forrás — telepének rövid leírását tartalmazza. Berezes hazarészünk e ritka és drá-ga különlegességének eme leírását ajánljuk t. olvasóink becses figyelmébe s mindazokat, kik gyógy- és üdítő úrdúd szándé-koznak használni, felhívjuk, hogy Borszékét, mint hazai úrdúink legelősebb s egyik legjobb gyógy- és üdülési helyét használ-ják: — nem bánják meg.

† **Részvétel vettük** a következő gyászlapot: A Gyer-gyó kerületi rón. kath. papság, — továbbá: idős Ávéd Já

nos és neje: Frunkutz Terézia, mint szülők; Mari, férj: Kedves Tamásné; János és Kristóf, mint testvérek: a maguk, családjaik és számos rokonai nevén fájó szívvel tudják szeretett paptársuk, illetőleg: gyermekük, testvérük és rokonuk: **Árvéd István** gyergyótekerőpataki lelkesnek hosszas szenvedés és a haldokló szentségének áhitatos felvétele után életének 51-dik s papságának 28-dik évében, folyó hó 29-ikén, délutáni 2 órákor, tüdő-gümőkórban történt gyászos ellenyát. A meghaldogultnak hült teteme folyó hó 31-én, délutáni 4 órákor fog — a gyergyótekerőpataki paplakból — az ottani sirkerthe öröknyugalomra helyeztetni; lelkeért pedig az engesztelő szent mise-áldozat június 1-én délelőtti 10 órákor — az ottani templomban — az egek Urának bemutatni. Az Ur angyala örökadjék porai filiáit!

— **Gr. Bethlen Mihály**, a híres Bethlenek sarja Bécsben a múlt hóban elhalt s összes vagyonát a gyulafehérvári káptalannak hagyta. A vagyon 300,000 forint tesz ki. Ez szép összeg, melynek évi kamataiból hiszünk ki fog egykor javíttatni a híres **Bathányi nőt** ez, mi hogy minél előbb legyen, mindnyáján ohajtjuk, kik az „Incarnat: Sapientia“ intézet ősi falai közt tanultunk.

— **Koszoruk a temetésénél.** Goosens mechelmi érsek körlevélben tiltotta a papságnak a ravataloknál annyira divathá jött pogány szokást — a koszorúk elhelyezését. Nem az emberek dolga itélni és babérozni az érdemet — hanem Istené. (M. Sion.) A vigasztalás és részvétet nem is fejezheti ki a muló koszorú — hanem a hűző imádság az igazság Urához!

— **Kath. székes egyház Szerájevóban.** Szept. 8-án fogják az új szerájevoi érseki templomat felszentelni oly ünnepélyvel, melyhez hasonlót Bosznia még nem látott.

— **Gy.-Ditró és Szárhegy** könyvnyomdája a községi jegyzők és bírák s a róm. kath. egyházi hatóságok részére a legújabb rendeletek szerinti legezszertűbb és nagyobb részt keresztül is vonalozott nagy kész nyomtatvány-raktárt rendezett be, homán — tekintettel a kiváló finom papírművészeire is — a nyomtatvány szilkségeket jutányosabb árban szerelhetik be, mint bármely más, nagy reklamot adó s rozsz papírra, rozsz kiállítás szolgáló nyomtatvány-raktárokból.

— **Cséplő gépész**, aki egy nagyobb városban és vidékén hasonló minőségben már működött s kiválóan jó bizonyítványokkal bír, a cséplő-gépeket nem csak szakszerűen vezetni, hanem az azokon eshető javításokat végezni is képes, — ajánkozik vidéki cséplő-gép kezelésére. Bővebb tudomást kiadólhivatunknál szerelhetni.

IRODALOM.

Beküldetett.

— Az új holdog Angol vértanu. Jézus társaságából. Német után kiadja a „Hírűk“ szerkesztésége Kaloosán. Ár 30 kr. Mind a fordítás mind a kiállítás igen szép. Ajánljuk.

— **Kricsna Péter** gyergyószentmiklósi pedag. isk. ének-tanár ur „Jó zsi és Erziké“ cz. laplalu szép zene-darabokat közül saját szerzeményeiből. Ohajtandó volna, hogy Kricsna énekei minél szélesebb körökben terjedjenek el.

— **Huszár Károly**. Egyházi beszédek a magyar szentekről I-IV. kötet. Bpsten nyom. Bagó Mártonnál II. kötetlet ponty-ut. 4. szám. Ár? Igen ajánlatos mid-történelmi szempontból különösen. A mű lényege mellett kezesedik **Huszár** diós neve, mely fényesen rugyog a magyar irodalom egén.

Felcélis szerkesztő és lapfajdonos: **Bourdeaux F. Olivér.** Lap-kiadó: **F. Szabó Lajos.**

Nyomatott Gyergyó-Ditró és Szárhegy könyvnyomdájában, Ditróban, 1888.

MULATTATÓ.

Apró igazságok.

Elvetemült társak legülőbb vozedelmét okoznak. Addig hohapozunk, míg időnkül végre kifogytunk. Fontold meg, mielőtt alkörhöznel, a jóvendőt. A fő embereket magyaroni dícséretes egy tott. Éveimet nézed? nézzed bár, én vagyok ártható: Tott ad örökséget — számba csak azt veltetol. Hanv a test, nem egyőb, s nem áll-e a testi dícsőző? Aki a virágnek színt fest, nem fest illatot egykint. Élvi ki egy szeretet, gondold meg, merre visz útled. Aki erőnyhoz nem szokik s lát szobh idajában, Az, mintán vőn lett, nem tudja larazni a vőtket. Kedvelteni kívánsz: légy kedves: fűd aki sík s mász. Kent-feut orza alatt a gonosznak helyt sokan adnak. Ifu korán kelj fel, légy füge, tanulj figyelmenel, S egy perezod se legyen, mi gyámólesőt hōn no teremjen. Tigrisöl mi gonoszbb? őspis: s emel is? a sötán: Sátánul mi? a nő: hát emel? semmi — ez a föl. Játék, trófa, pohár, mi után ma az ifúság jár. Hogyha szemőrmé vészett arczódnak, vészve eróvnyol. Könnyen mozdul a szél, könnyen az ifu kodály. Éltnék tisztá legyen, mint őp a halál közelében: Ámde tanuljunk egy, mikép ha solse kellene mulunk Hogy hātődva ne légy: a földnek hūn elöget tégy. Aki okos, hallgat mindig bítes adta tanácsot. Változik a hold-kép s vőlo tart hanis arzu szoromésul. Lát, szél és meolyog, esőök s úritanis holdog. Majd ölel, alóddul s a hūnt várja azontul.

TALÁNYOK.

Egy kedvesem van én nekem
Akinék öln
Számatalauszor edes álnot
Ézeltem már én.
Szép nevűt is kiirám itt
Hajh! de nem lehet:
Mert tudom, hogy fölhet akkor
Engem nem szeret
Annvit mégis mondok neked:
Ezer egyet vőgy;
És ahoz még jó kedvedből
Ugyanannvit tégy, —
Akkor kitaláld tudom,
Kikak szívót s közöt bírom.

C SEREREJTVÉNY.

(13 hōtt)

- Nem tudsz kitalálni? pedig én vagyok; —
De furesa dolog!
Podig mar olvastúl, kezdedben tartasz
S nevem is tudod.
2. 3. 4. Enyhítő ital az már magyaroni is.
Kivált hō nyáron.
9. 7. 8. Tisztán vagy vögytve használnak
Emberek, s több állat is.
11. 6. Tested része és áletet esarmelya
Bonne folyik
12. 11. 10. Neked is van: — hogy magyának mondhaszák.
Itékū őri az emlet a ezőt.
5. 1. 2. 3. 9. Hazánk egy nagy mívőszó ügyesen forgatja.
4. 5. 2. 9. Ez vagy, ha nevem ki nem találod.

Szerkesztői telefon.

— Ft. Müller urak Sz. P. Minden helyre van igaztva — közömet a külföldönnyért — sok kied egy nagy loss. — Az úrdokokl tekneke: a **hátralekók** újból par utján együnk könyvtolomok boszedni — egy kevés figyelmelet kőrtük saját éredükben! — Dr. Vassa. Róma. Kérésed teljesül, sed hōtto gradus pceditur ad astra, mint sok minden fontos ügy. Kizölalóbbi terjedelmösen. Salve! — H. A. P. pad urnak — Beszterezéről is várjuk a szép magy ar dolgozatot!